

การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

วิภาวี พูลทวี¹ ศิริพร เลิศยิ่งยศ²
ชิตวรา บรรจงปฐ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม สิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา และ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 43 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจภาคสนาม ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่ม และสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี โดยผลิตภัณฑ์สิ่งทอและแปรรูปมีต้นกำเนิดมาจากกระบวนการภายในชุมชน ได้แก่ การใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก มีความคิดสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรม เกิดองค์ความรู้ และถูกรวบรวมจัดเก็บอย่างเป็นระบบ โดยชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ สะท้อนอัตลักษณ์และภูมิปัญญา อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการสื่อสารทางสังคมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมแบบองค์รวม 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ “POLCT MODEL” ประกอบด้วย P: Planning, O: Organizing, L: Leading, C : Controlling และ T: The King’s Philosophy สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของทุนในชุมชน และขยายผลพัฒนานวัตกรรมชุดองค์ความรู้ สืบสานภูมิปัญญา สร้างและความยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน ศาสตร์พระราชา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: wipawee.p@nrru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: siriporn.l@nrru.ac.th

³ อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: chitwara.b@nrru.ac.th

The Development of the Community Learning Center Model : A Case Study of the Thachang Ensis Weaving and Product Processing Community Enterprise Group in Thachang Sub-District, Chaloem Phra Kiat District Nakhon Ratchasima Province

Wipawee Phultawee¹ Siriporn Loetyingyot²
Chitwara Banjongpru³

Abstract

This study aims to (1) analyze the management potential of the Thachang Ensis Weaving and Product Processing Community Enterprise Group in Thachang Subdistrict, Chaloem Phrakiat District, Nakhon Ratchasima Province, and (2) develop a management model for a community learning center for the enterprise. Employing a qualitative research approach with participatory action research methods, the study. The primary informants consisted of 43 people, including the Chairperson of the group and members, community leaders, local wisdom scholars, government officials, and the collaborative Network. Data were collected through field surveys, document analysis, in-depth interviews, focus group discussions, and content analysis.

The findings are as follows: 1) The community enterprise group demonstrates strong management capacity. Its textile and processed products originate from community-based processes, primarily utilizing local raw materials, resources, capital, and labor. The group exhibits creativity and innovation, generating new knowledge that is systematically collected and documented. This knowledge is shared within the community, reflecting local identity and wisdom as a form of cultural heritage, which aligns with the Philosophy of Sufficiency Economy and engages in social communication processes that foster holistic learning and participatory development. 2) The development of a management model for community learning centers associated with community enterprises resulted in the formulation of the “POLCT Model,” which comprises five

¹ Associate professor, Dr. Business Administration Program Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: wipawee.p@nrru.ac.th

² Associate professor, Dr. Business Administration Program Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: siriporn.l@nrru.ac.th

³ Lecturer Dr. Business Administration Program Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: chitwara.b@nrru.ac.th

core components: P–Planning, O–Organizing, L– Leading, C– Controlling, and T–The King’s Philosophy. This model serves as a practical framework for enhancing the efficiency of local resource utilization, scaling the development of innovative knowledge systems, preserving indigenous wisdom and promoting long-term sustainability.

Keywords: Model Development Learning, Center Management, The King’s Philosophy

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้ให้ความสำคัญกับวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนให้คำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพคน และใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่ายที่ประกอบด้วยภาคีสำคัญตามบริบทของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมเชื่อมโยงการพัฒนาาร่วมกันในทุกระดับและพัฒนาศักยภาพองค์กรเพื่อการพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่ายให้มีทักษะทัดเทียมกับประเทศอื่นในระดับสากล อีกทั้งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหรือองค์กรธุรกิจประจำชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกลไกทางเศรษฐกิจในการพัฒนาผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานสากล การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบครบวงจร พร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และรายได้ให้กับชุมชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ทั้งนี้ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน หัวใจสำคัญ คือ การส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ เริ่มจากการเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเอง รู้จักจุดอ่อน ศักยภาพตน และสามารถกำหนดแผนพัฒนาตนเองตามศักยภาพที่มีเป็นทุนเดิม รวมถึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิสาหกิจชุมชนอื่นที่กระจายอยู่ทั่วไปประเทศ ผู้แทนชุมชน แหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลจากชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมาถอดองค์ความรู้และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม จากฐานทรัพยากรชุมชนมีความเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่ขับเคลื่อนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ตามกระบวนการทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่นำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับคนในชุมชน เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ สืบทอดภูมิปัญญา คุณค่าทางวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชนจากรุ่นเก่าไปสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ด้วยการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดำเนินการโดยประชาชน เพื่อประชาชน และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สุจิต วรรณพิณิต, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา, 2560) จากการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและชุมชนของไทยที่มีลักษณะสอดคล้องตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งทุนวัฒนธรรมนับว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน ด้วยการนำภูมิปัญญาทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นพร้อมด้วยองค์ความรู้ที่ตกผลึกรุ่นสู่รุ่นมาเป็นแนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเชิงสร้างสรรค์ (Creative) ในแต่ละท้องถิ่นเพื่อสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชน ความได้เปรียบลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญและ

โดดเด่น การบริหารจัดการแบบองค์รวม การพัฒนาบนพื้นฐานของความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับมหภาค พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส จัดตั้งกลุ่มอยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค และมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจในการสร้างมูลค่า การผลิตผลิตภัณฑ์และบริการบนฐานการใช้องค์ความรู้จากทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมี นางชนาภรณ์ กุญแก้ว เป็นประธานกลุ่ม และขับเคลื่อนบริหารจัดการร่วมกับสมาชิกกลุ่มจำนวน 23 คน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยประสบการณ์เดิมผสมผสานกับลองผิดลองถูกบ้าง การดำเนินกิจกรรมอาจจะทำแบบแยกส่วน ส่งผลให้ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการจัดการชุดความรู้ ด้านการจัดการสินค้าและบริการ เป็นต้น ปัจจุบันทางกลุ่มเริ่มมีกลุ่มลูกค้ารู้จักและสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนมากขึ้นจนผลิตไม่ทัน อีกทั้งบุคคลจากภายนอกได้ขอเข้ามาศึกษาดูงาน และทำกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาจเพราะทางกลุ่มมีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ในการผลิต เนื่องจากที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐหลายภาคส่วนทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยี ช่องทางการจัดจำหน่าย และการขยายโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุน (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2564) ผนวกกับสถานที่จัดตั้งของกลุ่มอยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่โคราช จีโอพาร์ค จึงเป็นโอกาสในการได้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่องค์ความรู้ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์ สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ทางกลุ่มควรเตรียมความพร้อมจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในเชิงรูปธรรมเพื่อรองรับความต้องการแก่ผู้ที่สนใจต่อไปในอนาคต

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ได้มีการกำหนดเป้าหมายหลักในการยกระดับในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าและทอเสื่อลายช้าง ดึงดูดบรรพบุรุษให้แก่ผู้สนใจมาศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยว แต่เนื่องด้วยทางกลุ่มยังไม่มีแนวทางการพัฒนารูปแบบศูนย์เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม แหล่งเงินทุนไม่เพียงพอ ไม่มีต้นแบบกิจกรรมการเรียนการสอน หรือชุดความรู้สำหรับถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเอง ด้วยมูลเหตุที่กล่าวมาคณะผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน **กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส** โดยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient economy) มาเป็นต้นแบบเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ชุมชนควรทำอย่างไร และมีการขับเคลื่อนพัฒนาการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างไร เพื่อให้สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ของท้องถิ่นทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมตามรัฐธรรมนูญของประเทศที่ให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถทราบถึงข้อมูลศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และได้รูปแบบการพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้แห่งใหม่ในชุมชน เพื่อใช้เป็นสถานที่จัด

กิจกรรมเสริมทักษะ เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองและให้ชุมชน
เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการ กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation
Action Research : PAR) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน เจ้าหน้าที่
หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 43 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
เพื่อให้ข้อมูลบริบทและวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion) เพื่อสอบถามความต้องการและความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน และร่วมกันหา
แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)
สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร กรอบแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นคำปลายเปิดเพื่อให้
ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การทดสอบ
ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือวัดใช้เทคนิค Index of Item-Objective
Congruence: IOC ของแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
ข้อคำถามมีค่าอยู่ 0.85 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Rovinelli & Hambleton, 1977)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาถอด
เทปสนทนาคำต่อคำแล้วนำมาวิเคราะห์ ตีความ เปรียบเทียบข้อมูล สังเคราะห์และนำมาสร้างข้อสรุป

ตารางที่ 1 การดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์	การเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือวิจัย	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	1.1 สือสารทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1.2 สสำรวจภาคสนามข้อมูลทุติยภูมิ 1.3 การสัมภาษณ์ประธานกลุ่มและสมาชิกเกี่ยวกับศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่ม 1.4 จัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 43 คน	1.1 แบบบันทึกการสำรวจภาคสนาม 1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1.3 แบบบันทึกการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่ม	1.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 1.2 ข้อมูลศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน	2.1 จัดเวทีสนทนาเพื่อค้นหาความต้องการความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.2 จัดเวทีประชุมเครือข่ายเพื่อร่างการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน และกิจกรรมการเรียนรู้ และชุดนวัตกรรมองค์ความรู้ จำนวน 5 ชุด 2.3 กิจกรรมหนุนเสริมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.4 กิจกรรมทดลองเส้นทางของกิจกรรมฐานการเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.5 เวทีถอดบทเรียนการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน	ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 43 คน	2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มความต้องการความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.2 แบบบันทึกพัฒนาร่างรูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.3 แบบบันทึกกิจกรรมหนุนเสริมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.4 แบบบันทึกถอดบทเรียนการเข้าร่วมกิจกรรมหนุนเสริม	2.1 ข้อมูลความต้องการ ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.2 การพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.3 วิทยากรประจำศูนย์ซึ่งเป็นสมาชิกและเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการวิจัยตามผลการวิเคราะห์ 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน ดังนี้

“.....วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส มีนางธนาภรณ์ กุญแก้ว เป็นประธานกลุ่ม-และมีสมาชิกกลุ่ม 23 คน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก และหารายได้เสริมจากการทอเสื้อและทอผ้าลายช้างศึกดำบรรพวิถีสืบภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยเลือกใช้วัตถุดิบในชุมชน คือ ต้นไทรราชินีที่เกิดตามธรรมชาติถูกนำมาออกแบบพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานให้มีความร่วมสมัยยิ่งขึ้น อาทิ เสื้อ ที่รองแก้ว กระเป๋าสะพาย ของที่ระลึก เครื่องประดับตกแต่งบ้านเรือนและโรงแรม เป็นต้น ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนพัฒนายกระดับการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หากกลุ่มได้รับการส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการจนสามารถจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน (Social Lab) จะสามารถใช้เป็นพื้นที่ในการสืบสานถ่ายทอด องค์ความรู้ด้านหัตถกรรมที่สะท้อนมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ขยายวงกว้างและสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชนเพิ่มมากขึ้น.....”

“.....ชุมชนบ้านหนองบัวรีของเรามีจุดเด่น คือ อยู่ใกล้พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเส้นทางอุทยานธรณีโคราช เป็นมรดกโลก “Khorat Geopark”, ไทรงามทำช้างอายุ 200 ปี, พายเรือล่องริมมูล, ชมเรือโบราณบ้านมะรันรัฐ, ภูมิทัศน์โขลงช้างศึกดำบรรพวิถีสืบภูมิปัญญาอีกทั้ง การอนุรักษ์ผืนป่าไผ่ชุมชนที่จะถูกฟื้นฟูให้กลับมาเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ปัจจุบันมีปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนดูแลให้คงสภาพอุดมสมบูรณ์ เพื่อรองรับเยาวชนในชุมชนมาเรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีการดำรงชีวิตที่สามารถหารายได้จากป่าไผ่ชุมชน.....”

“.....เป้าหมายหลักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส คือ มีปณิธานแน่วแน่ต้องการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพราะจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถูกจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบ อัตลักษณ์ของชุมชน เป็นสมบัติอันล้ำค่าของชุมชน สามารถถ่ายทอดประวัติ ความเป็นมา องค์ความรู้ ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรม เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการสื่อสารสังคมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด.....”

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม ความต้องการและความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส โดยผลการวิจัยโดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มาเป็นฐานการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
1. ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็งในการพัฒนาและการบริหารจัดการกลุ่ม 2. สมาชิกกลุ่มมีทักษะความเชี่ยวชาญในการทอเสื้อและทอผ้าจากภูมิปัญญา 3. ลวดลายของผลิตภัณฑ์สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น 4. กระบวนการถ่ายทอดสืบทอดจากแหล่งวัตถุดิบจากธรรมชาติสามารถหาได้ในชุมชน เช่น ดินแดง เปลือกไม้ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม	1. มีแรงงานไม่เพียงพอกับการผลิตให้ทันกับ ความต้องการของลูกค้า 2. สมาชิกกลุ่มมีทักษะทางด้านตลาดค่อนข้างน้อย ส่งผลให้จำหน่ายสินค้าได้เพียงตลาดระดับท้องถิ่น	1. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค 2. ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ มาช่วยกันฟื้นฟูปลูกผืนป่าชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นฐานแหล่งเรียนรู้ 3. คณาจารย์ นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และชาวบ้านได้มาร่วมกันดำเนินกิจกรรมบูรณาการเรียนรู้ การสอนเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน รวบรวมองค์ความรู้และส่งต่อให้คนในชุมชน เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน	1. คู่แข่งขันมีจำนวนมาก 2. มีสินค้าทดแทนที่หลากหลาย ใช้งานและดูแลรักษาได้ง่ายกว่า 3. ราคาวัตถุดิบสูงขึ้น เช่น ผ้าฝ้าย สั่งซื้อผ่านตัวแทนจำหน่ายจากพื้นที่อื่น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
5. สมาชิกกลุ่มได้ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมที่ทอผ้ารูปแบบใหม่ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น	3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังไม่หลากหลาย	4. หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เช่น การออกแบบและพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ การเงินและบัญชี	4. ขาดแคลนแรงงานคนรุ่นใหม่ภายในชุมชน
6. สถานที่ตั้ง วัสดุ และอุปกรณ์ สำหรับการผลิตของกลุ่ม มีความพร้อมในการเปิดศูนย์เรียนรู้ชุมชน	4. เงินทุนในการบริหารจัดการกลุ่มไม่เพียงพอ	การพัฒนาระบบการจัดการจัดจำหน่ายออนไลน์	5. งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ไม่เพียงพอ
7. สมาชิกกลุ่มมีความต้องการ และมีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการทอเสื้อและทอผ้าเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำถิ่น		5. ระบบการศึกษาในโรงเรียนอาจยังสามารถตอบโจทย์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	
		6. รัฐบาลส่งเสริมให้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง เกื้อหนุนให้คนในชุมชนเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลาย	

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนโดยใช้ SWOT พบว่า ทางกลุ่มมีศักยภาพภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เนื่องด้วยประธานกลุ่มมีความเข้มแข็งมาก เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก รองลงมา คือ ด้านสถานที่ตั้ง วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้มีความพร้อมในการเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ ซึ่งความพร้อมด้านกายภาพจะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ถัดมา คือ ด้านสมาชิกมีความต้องการพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีทักษะความเชี่ยวชาญในการทอเสื้อและทอผ้า คือ “แกนหลัก” ของศูนย์ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนรู้ รวมถึงด้านสวดลายผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น นับว่า เป็นจุดขายสำคัญในการดึงดูดผู้มาเรียนรู้ และเสริมให้ศูนย์มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยคณะผู้วิจัยได้ยกράงต้นแบบจากแนวคิดการบริหาร “POLC” ใช้เป็นฐานการศึกษาหลักเป็นทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ของ Louis A. Allen (HR NOTE, 2019) ทั้งนี้ นักวิจัยได้พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The King’s Philosophy) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) จึงเกิดเป็นรูปแบบการจัดการแนวใหม่ที่มีการนำพื้นฐานทางการจัดการร่วมกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ชื่อว่า “POLCT MODEL” มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

P : Planning (การวางแผน) การร่วมกันกำหนดแผนงานระยะสั้น นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย โครงสร้างองค์กร และวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ วิเคราะห์สถานการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ รวบรวมเนื้อหา ประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ภูมิปัญญาจากปราชญ์ชุมชน เพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอน การเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการสร้างสรรค์ชุดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการประเมินผลติดตามและตรวจสอบอย่างเป็นระบบไว้ล่วงหน้า

O: Organizing (การจัดการองค์การ) การยกวางแผนตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน และที่ปรึกษา ประกอบด้วย ประธานและสมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน อาสาสมัคร นายก อบต. เจ้าหน้าที่ภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และภาคีเครือข่าย โดยคณะกรรมการจะร่วมมือกันวางแผนและดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ กำหนด กติกากฎระเบียบข้อบังคับ จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ติดตามผลการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ปฏิบัติตามแผนงาน กำหนดสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การมอบหมายงานภาระ หน้าที่และความรับผิดชอบภายใต้โครงสร้างคณะกรรมการบริหาร ซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากความสามารถและความถนัดแบ่งออกเป็นฝ่าย ๆ ได้แก่

ฝ่ายการผลิต โดยสมาชิกกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญและมีทักษะในการผลิตจะต้องควบคุมและดูแลการผลิตในทุก ๆ ขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน การวางแผนการผลิต การควบคุมปริมาณการผลิตในแต่ละรอบ การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการส่งมอบสินค้าให้ได้ตรงตามเวลาที่ลูกค้ากำหนด

ฝ่ายการตลาด ทำหน้าที่มองหาตลาดใหม่ ๆ วิเคราะห์แบ่งกลุ่มลูกค้าตามประเภทของผลิตภัณฑ์ และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด 4P (Marketing Mix) ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ส่งเสริมการขายผ่านระบบออนไลน์ มุ่งเน้นการโปรโมทผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนเป็นจุดขายสำคัญ ผสมผสานการท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอมือและเสื่อลายช้างศึกดำบรรพ์ 10 สายพันธุ์ อีกทั้งร่วมบูรณาการกิจกรรมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปจัดแสดงในงานหรือเทศกาลต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และประเทศ

ฝ่ายการเงินและบัญชี : จัดทำรายรับ-รายจ่าย การบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส และจัดทำรายการงานแจ้งให้ที่ประชุมทราบอย่างต่อเนื่อง

ฝ่ายการจัดซื้อและจัดหา : วัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องจักรต่าง ๆ ที่จำเป็นได้อย่างเพียงพอต่อการผลิตและใช้งาน

ฝ่ายอาคารและสถานที่ : การจัดสถานที่สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเป็นศูนย์เรียนรู้ทางกลุ่มได้ใช้และพื้นที่บริเวณโดยรอบบ้านของประธานกลุ่มเป็นสถานที่จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นสัญลักษณ์การรวม ตัวกันเพื่อทำกิจกรรมด้านการผลิต การจัดจำหน่าย การสาธิตถ่ายทอดองค์ความรู้ แสดงนิทรรศการภูมิปัญญาการทอผ้าทอเสื่อ จึงสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างศูนย์ใหม่ได้ โดยปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นกับบริบทของกลุ่มที่มีอยู่เดิม เช่น วัสดุ และอุปกรณ์ ที่ใช้ตกแต่งประจำศูนย์เรียนรู้หาได้ภายในชุมชน

ฝ่ายวิทยากรและปราชญ์ชุมชน: โดยอาศัยสมาชิกกลุ่ม ปราชญ์ชุมชนกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน ที่มีความสามารถและทักษะในการบอกเล่าเรื่องราว ประวัติความเป็นมา การสาธิต และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญามาประจำในศูนย์เรียนรู้

ฝ่ายเทคโนโลยีและนวัตกรรม : ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในระบบงานของศูนย์เรียนรู้เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการภายในศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีความทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์มากขึ้น อีกทั้งการออกแบบนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น กี๋ทอดอดประกอบมาใช้ในกระบวนการผลิต และจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น

L : Leading (ผู้นำ) ประธานกลุ่มเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก มีทักษะความเชี่ยวชาญสูงในด้านการผลิต การบริหารจัดการ และมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนสร้างจูงใจให้กับสมาชิกสามารถ

ปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยปราศจากอคติ มุ่งเน้นการติดต่อสื่อสารประสานความร่วมมือกับทั้งสมาชิกและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ผู้นำกลุ่มให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์และจัดสรร การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ วัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และงบประมาณอย่างเพียงพอ คำนวณ ประหยัดค่าใช้จ่าย ฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านองค์ความรู้การบริหาร จัดการธุรกิจชุมชน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ๆ ร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำมาใช้พัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Controlling : C (การควบคุม) มีกระบวนการในการประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนงานทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างเป็น รูปธรรม โดยการประชุมหารือร่วมกันระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ เพื่อกำกับดูแลการใช้ทรัพยากร ต่าง ๆ และงบประมาณที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อธำรงรักษาให้กลุ่มสามารถ ดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักได้

The King's Philosophy : T (ศาสตร์พระราชา) แนวทางการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรม นาถบพิตร เป็นกระบวนการนำศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลหรือเรียกว่าง่าย ๆ ว่าการนำความรู้ ในศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน หรือ 3 มิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการบริหาร จัดการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน “บนทางสายกลาง” และความไม่ประมาท ใช้ “ความรู้” และ “คุณธรรม” มา เป็นฐาน โดยกลั่นกรองกระบวนการคิดการจัดการผ่านหลักของ “ความพอประมาณ” “มีเหตุผล” และ “มีภูมิคุ้มกัน” ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การนำองค์ ความรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ หรือการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเนื้อหาควบคู่กับการ ขับเคลื่อนตามศาสตร์พระราชา เพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการจัดตั้งในศูนย์ เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการแนวคิด POLCT การบูรณาการเข้ากับฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน

ฐานการเรียนรู้	แนวคิด POLCT	ปัญหาด้านศักยภาพของกลุ่มที่แก้ไขได้	ผลลัพธ์ที่จะได้รับ
ฐานที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงาน	P: หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการวางแผนโครงการและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างรอบคอบและยั่งยืน O: จัดระบบการบริหารจัดการโดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานของการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน L: ผู้นำชุมชนน้อมนำหลักการทรงงานเช่น “ทำงานอย่างมีข้อมูล” และ “ไม่ติดตำรา” มาใช้ในการบริหารแบบมีวิสัยทัศน์ เน้นลงมือปฏิบัติจริง C: การประเมินตามบริบทท้องถิ่น ติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม โดยไม่เน้นผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่ครอบคลุมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน T: ใช้หลักความพอประมาณ มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันเป็นฐานในการกำหนดแผนงาน	1. ขาดพื้นฐานความรู้ การดำรง ชีวิตอย่างยั่งยืน 2. ขาดระบบการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. การวางแผนและจัดการตามหลักพอเพียงช่วยให้โครงการมีโครงสร้าง ที่ชัดเจนและดำเนินการได้จริง 2. พัฒนาระบบการบริหารที่มีพื้นฐานจากบริบทชุมชน 3. ผู้นำที่มีคุณธรรมและเข้าใจบริบทท้องถิ่น 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 5. ลดการพึ่งพาจากภายนอก 6. สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ/สังคม
ฐานที่ 2 ป่าชุมชนและไม้กิมขง	P: วางแผนการฟื้นฟูป่าไม้โดยเลือกสายพันธุ์ที่โตเร็วและใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย O: กำหนดหน้าที่ในการดูแลป่าไม้/ จัดเก็บ/การผลิต L: ผู้นำส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฝึกการจักสาน C: ตรวจสอบการใช้ทรัพยากร/รอบการตัดไม้/คุณภาพ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน T: การวางแผนการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีเหตุผล และให้ความรู้การจัดการป่าไม้ เพื่อป้องกันการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น และเกิดประโยชน์สูงสุด	1. ขาดแคลนวัตถุดิบธรรมชาติและพื้นที่เสื่อมโทรม 2. การรวมศูนย์ภาระงาน 3. ขาดการส่งต่อภูมิปัญญา และการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ 4. การใช้ทรัพยากรโดยไม่วางแผนทำให้ขาดความยั่งยืน	1. การใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า 2. ลดต้นทุนวัตถุดิบในการผลิต 3. ผู้นำเป็นผู้จัดประกายและพัฒนาทุนมนุษย์ของชุมชน 4. สร้างรายได้จากป่าไม้ 5. เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
ฐานที่ 3 วิถีการทอผ้าและทอเสื่อลายช้างตักดำบรรพ์	P: วางแผนเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทอเสื่อลายช้างตักดำบรรพ์และวิธีการทอแบบดั้งเดิม O: จัดกลุ่มปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ L: ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม C: ติดตามผลการเรียนรู้/ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม T: การรวมกลุ่มอาชีพตามฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาวางแผนการพัฒนาวิถีการทอผ้าลายช้างตักดำบรรพ์และนำใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเศรษฐกิจฐานราก	การสูญหายของภูมิปัญญาองค์ความรู้ดั้งเดิม	1. ถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมอย่างเป็นระบบ 2. รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. ยกระดับมาตรฐานการผลิต/เพิ่มมูลค่าอัตลักษณ์สีจากธรรมชาติ
ฐานที่ 4 การจัดแสดงและจัดจำหน่ายสินค้า	P: วางแผนออกแบบผลิตภัณฑ์ตามตลาดต้องการได้ O: จัดตั้งศูนย์เรียนรู้และศูนย์จำหน่ายในการแสดงสินค้า L: ผู้นำและสมาชิกสร้างแบรนด์ร่วมกัน C: ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ก่อนจำหน่าย T: การพัฒนาตลาดด้วยการนำจุดแข็งของผลิตภัณฑ์มาวางแผนการจำหน่ายสินค้า นำเทคโนโลยีมาพัฒนาช่องทางตลาดตลอดจนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในราคายุติธรรม สร้างรายได้อย่างสมดุล	ผลิตภัณฑ์ไม่มีช่องทางการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง	1. ขยายช่องทางการตลาด 2. เสริมภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ 3. เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ 4. เพิ่มรายได้

ตารางที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการแนวคิด POLCT การบูรณาการเข้ากับฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน (ต่อ)

ฐานการเรียนรู้	แนวคิด POLCT	ปัญหาด้านศักยภาพของกลุ่มที่แก้ไขได้	ผลลัพธ์ที่จะได้รับ
ฐานที่ 5 การสาธิตกระบวนการผลิตทอผ้าและทอเสื่อ	P: วางแผนขั้นตอนการสาธิตให้ครอบคลุมทุกกระบวนการตั้งแต่เตรียมวัตถุดิบ ย้อมสี ทอผ้า/เสื่อ และตกแต่งผลิตภัณฑ์ O: แบ่งกลุ่มสมาชิกตามความถนัด เช่น กลุ่มเตรียมเส้นใย กลุ่มย้อมสี กลุ่มทอผ้า และกลุ่มควบคุมคุณภาพ L: ผู้นำกลุ่มและสมาชิกต้นแบบทำหน้าที่สาธิต ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คำปรึกษาระหว่างสาธิต C: มีระบบตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทั้งขั้นตอนสาธิตและหลังการผลิต T: พันฟูและสืบทอดองค์ความรู้ให้คนรุ่นใหม่ช่วยให้ชุมชนไม่สูญเสียภูมิปัญญา	1. ขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตแบบองค์รวม 2. ทำงานซ้ำซ้อนไม่มีระบบ 3. ขาดผู้นำหรือผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ 4. คุณภาพผลิตภัณฑ์ไม่คงที่	1. เกิดกระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมใหม่ๆ และองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ 2. เพิ่มประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3. เกิดภาวะผู้นำในการจัดการความรู้ชุมชน 4. สินค้าได้มาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มาเรียนรู้ 5. เสริมแรงบันดาลใจการเรียนรู้ของเยาวชน 6. ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ครบวงจร

การพัฒนาารูปแบบศูนย์เรียนรู้ชุมชนทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร และในแต่ละฐานจะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชูต้นนวัตกรรมองค์ความรู้ แบ่งได้เป็น 5 ฐาน ดังนี้

ฐานที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงาน 23 ประการ ในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ตามกลไกการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา โดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานการพัฒนา มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุกครัวเรือน พัฒนาค้นหาภูมิปัญญาปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีอาชีพ สร้างรายได้ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ฐานที่ 2 ป่าชุมชน เป็นฐานป่าไผ่ชุมชน “ไผ่สายพันธุ์กิมซุง” บนเนื้อที่กว่า 3 ไร่ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของป่าไม้ สัตว์ป่า แหล่งน้ำ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ เป็นภาชนะเครื่องใช้ เช่น กระดัง กระบุง หวด หมวก กอบ ตะกร้า กระติบข้าว เครื่องมือเครื่องใช้หาอยู่หากินในชีวิตประจำวัน เช่น ลอบ ไซ สุ่ม และจักสานสร้างบ้านแปงเรือน เช่น สานทำพื้นปูบ้าน สานฝา บ้านลายต่าง ๆ อีกทั้งส่งเสริมยกระดับผืนป่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเป็นจุดเช็คอินแห่งใหม่ เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน ส่งเสริมดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม

ฐานที่ 3 วิธีการทอผ้าและทอเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ ข้อมูลประวัติความเป็นมาและผลงาน วัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น ไหลราชนี แห้วหมู สมุนไพร ดินแดง และพรรณไม้ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ย้อมสี ส่วน วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าและทอเสื่อ ได้แก่ กี่ทอ กระสวย ฟืม โครงเครื่องทอ ไม้สอด กระบอ กแบบลายช้าง เป็นต้น และขั้นตอนการย้อมสีเป็นการเตรียมวัตถุดิบก่อนทอผ้าและทอเสื่อ

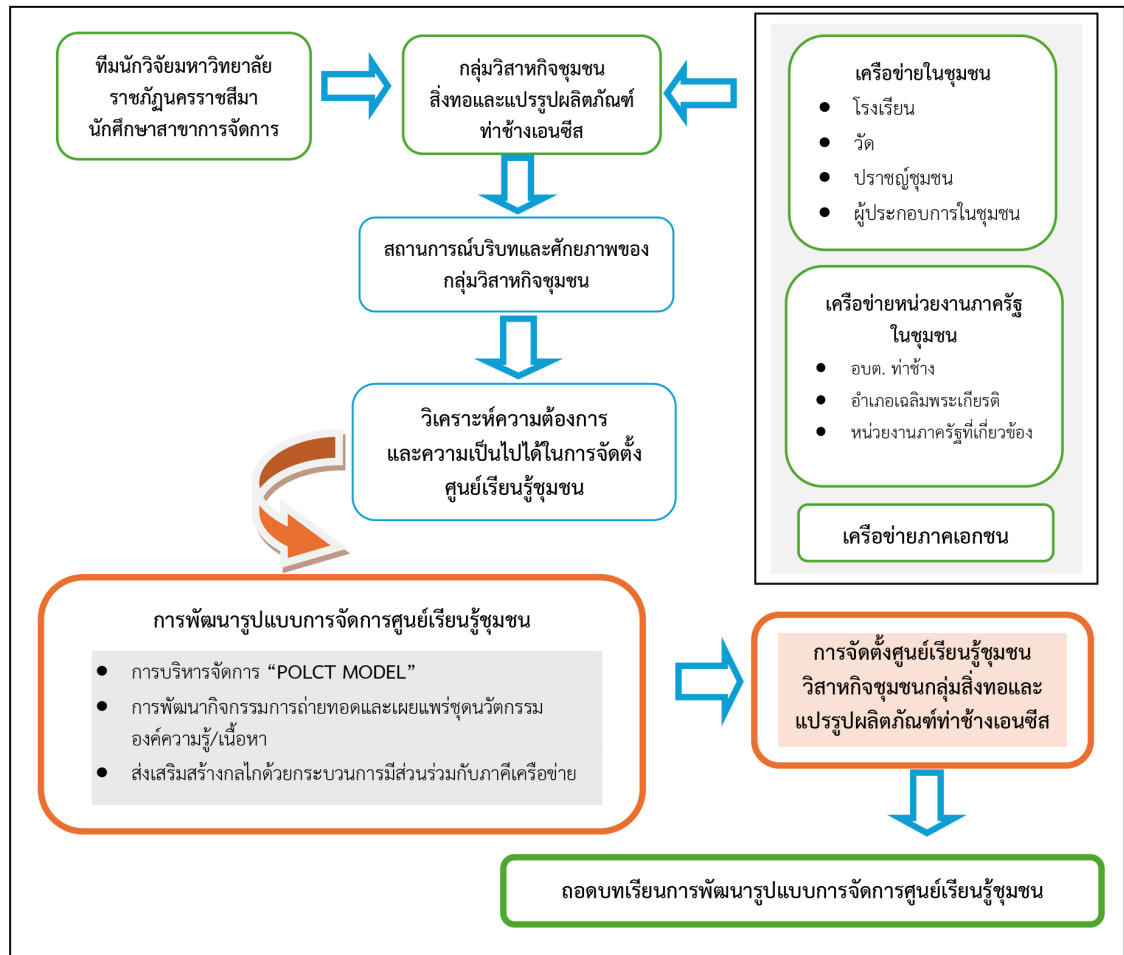
ฐานที่ 4 จัดแสดงสินค้าและจัดจำหน่าย เป็นศูนย์นิทรรศการที่รวบรวมจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ แปรรูปผ้าทอมือและเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ 10 สายพันธุ์ อัตลักษณ์ประจำถิ่น ที่มีลวดลายโดดเด่น แปลกตา ทอแน่นละเอียด ปราณีต ทนทาน สวยงาม และราคาไม่แพง ได้แก่ อาสนะ เสือกก กระเป่าสะพาย ผ้าพันคอ ที่รองแก้ว เครื่องประดับตกแต่ง และของที่ระลึก ซึ่งลูกค้าสามารถสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ตามแบบและลวดลาย ที่ต้องการได้ที่ศูนย์เรียนรู้หรือผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Tiktok, Facebook, Line เป็นต้น

ฐานที่ 5 การสาธิตกระบวนการผลิตการทอผ้าและทอเสื่อ การถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ ด้วยการสอนและสาธิตกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทดลองทำ ฝึกปฏิบัติจริง ในขั้นตอนการย้อมกก ย้อมผ้า ด้วยสีจากพรรณไม้ธรรมชาติ การทอผ้า จักก ก การเย็บ อีกทั้งการคิดค้น นวัตกรรมเทคโนโลยีที่แบบถอดประกอบ ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นใช้เองมาจากภูมิปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม และเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่กำลังผลักดันเข้าสู่ตลาดหัตถกรรม เพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ทางกลุ่มกำลังพัฒนาหลักสูตรการสอนวิธีการทอผ้าและทอเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ ระยะสั้น เพื่อให้เยาวชนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความภาคภูมิใจที่ร่วมเป็นเจ้าของภูมิปัญญา สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย “สวมใส่ ใช้ ไม่อายใคร”

ภาพที่ 1 การใช้รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการส่งเสริมสร้างกลไกด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส พบว่า

1. เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยคณะวิจัยได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการ ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ โดยครอบคลุมเรื่องการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด การเงินและบัญชี การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ ซึ่งทั้งหมด

ดำเนินการผ่านระบบและกลไกที่เอื้อต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่าย โดยเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประยุกต์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การพัฒนาในหลากหลายมิติ

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง ได้ร่วมมือสร้างกลไกที่ช่วยกระตุ้นการตื่นตัวและสร้างการรับรู้ของชนในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของร่วมของศูนย์เรียนรู้ชุมชน รวมถึงมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ สมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน เพื่อร่วมกันสืบทอดและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของการสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน

3. จัดเวทีประชาคมและการระดมความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์เรียนรู้ชุมชนอื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน ตำบล และอำเภอ ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร และการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานมุ่งสู่การเป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนต้นแบบตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การค้นหาและส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่นในด้านต่าง ๆ เช่น การแปรรูปปลาจากลำน้ำมูล การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ และการทำขนมไทย เพื่อนำมาพัฒนาเป็นชุดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นฐานในการต่อยอดองค์ความรู้ จัดแสดงนิทรรศการ และร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ต้นแบบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอราวัณ สามารถอภิปรายได้ว่า ทางกลุ่มมีศักยภาพการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะด้านการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ แรงงาน หรือทุนทางปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานทุนของชุมชน (Community-Based Development: CBD) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อสร้างคุณค่าใหม่ในชุมชนเอง เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิด “POLCT Model” จะเห็นว่า P (Planning) กลุ่มมีการวางแผนอย่างรอบคอบตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การบริหารทรัพยากร ไปจนถึงการวางแผนเป้าหมายจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เพื่อการสืบสานองค์ความรู้และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน O (Organizing) มีการจัดโครงสร้างกลุ่มอย่างมีระบบ แบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารดูแลทุกมิติของกิจกรรมภายในกลุ่ม L (Leading) ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการผลักดันและเป็นแรงบันดาลใจให้สมาชิกมีส่วนร่วม มีความคิดสร้างสรรค์ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

C (Controlling) มีระบบติดตามและประเมินผลกิจกรรม เช่น การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์และกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่ม T(The King's Philosophy) ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบคิดสำคัญทั้งด้านการพึ่งตนเอง การอนุรักษ์ภูมิปัญญา และการดำรงอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ สุภูมิ วรวิทย์พนิต, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) พบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชี้ให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่ยั่งยืนต้องอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณธรรม และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยไม่แยกองค์ความรู้จากบริบทวิถีชีวิตชาวบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรชัย คำตร, ณัฐวัฒน์ เดชสวรรค์, และภักดี โพธิ์สิงห์ (2565) ระบุว่า ความสำคัญของการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “O” และ “L” ใน POLCT Model อย่างชัดเจน กล่าวคือ การสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านอัตลักษณ์และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ซึ่งถูกพัฒนาและประยุกต์ใช้แนวคิด “POLCT Model” เป็นการผสมผสานหลักการจัดการสมัยใหม่ (Planning, Organizing, Leading, Controlling) กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (The King's Philosophy) มีความโดดเด่นมาก แนวคิดนี้ไม่เพียงตอบโจทย์เชิงการจัดการ แต่ยังเชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนไทยอย่างลึกซึ้ง โดยได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนทั้งภายในและภายนอกอาคาร แต่ละฐานจะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และชุดนวัตกรรมองค์ความรู้แบ่งเป็น 5 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทำงาน 23 ประการ ในหลวงรัชกาล ที่ 9 2) ฐานป่าชุมชน 3) ฐานวิถีการทอผ้าและทอเสื่อสายช้างศึกดำบรรพ์ 4) ฐานจัดแสดงสินค้าและจัดจำหน่าย 5) ฐานการสาธิตกระบวนการผลิตการทอผ้าและทอเสื่อ ซึ่งสะท้อนหลักการของการจัดการความรู้เชิงพื้นที่ (Place-Based Learning) แต่ละฐานเรียนรู้มีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการอนุรักษ์วัฒนธรรม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนควบคู่กัน สอดคล้องกับงานของ สอดคล้องกับ สุภูมิ วรวิทย์พนิต, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) ที่ระบุว่า ความรู้ที่มีคุณธรรมและผูกโยงกับวิถีชีวิตประจำวันจะสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคน-ธรรมชาติ-วัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยนี้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่าน “POLCT Model” ซึ่งยังไม่ปรากฏในงานวิชาการเดิม โดยเฉพาะในมิติการจัดการศูนย์เรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันได้ โดยเฉพาะด้านการออกแบบกิจกรรมให้ตอบสนองบริบทท้องถิ่น พร้อมทั้งมีกรอบแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ในทางกลับกัน การศึกษาของ จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์,

ทิพย์เกสร บุญอำไพ, และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2563) ระบุว่า ระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ มีรูปแบบกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบด้วย CLCM-APOSCARE ประกอบด้วย 1) A-Analysis : การวิเคราะห์บริบท 2) P-Planning : การวางแผน 3) O-Organizing : การจัดองค์กร 4) S-Staffing : การจัดบุคลากร 5) C-Coordinating : การประสานความร่วมมือ 6) A-Allocating : การจัดสรรทรัพยากร 7) R-Reporting : การรายงาน และ 8) E-Evaluating : การประเมินผล สำหรับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจเน้นความเป็นระบบเชิงโครงสร้างที่ละเอียดและซับซ้อนกว่า ซึ่งอาจไม่เหมาะกับบริบทของวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการความยืดหยุ่นและการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่หลากหลาย นอกจากนี้ กัญกร อัครรัตนการ (2561) ระบุว่า การใช้หลักการบริหารจัดการศึกษา 6 ด้าน มีความสอดคล้องกับ “POLCT Model” ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมในหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (T = เน้นฐานคิดเดียวกัน) 2) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ฐานการเรียนรู้ (O = การจัดโครงสร้างกิจกรรมและสถานที่เรียนรู้) 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (P, L = มีการวางแผนและผู้นำจัดกิจกรรม) 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน (L, C = กลไกสนับสนุนและควบคุมคุณภาพกิจกรรม) 5) ด้านการสร้างอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ (L, T = คุณค่าในชุมชนและบทบาทของผู้นำ) และ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายขยายผล (O, L = การจัดการระบบเครือข่ายและความเป็นผู้นำในระดับชุมชน)

ดังนั้น “POLCT Model” จึงเป็นทางเลือกหรือต้นแบบเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบการบริหารจัดการแบบสมัยใหม่กับหลักการท้องถิ่น ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ความรู้แบบตะวันตกเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นแนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ที่มีความหมายต่อการพัฒนาอย่างแท้จริงในชุมชนระดับฐานราก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนตามแนวคิด POLCT Model มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา คือ ความแตกต่างทั้งด้านบริบท พื้นที่ งบประมาณ เงื่อนไข และศักยภาพการบริหารจัดการ จึงเสนอแนะให้ทดลองขยายผลในพื้นที่อื่น โดยอิงหลักการของ POLCT Model ควบคู่กับการปรับตามบริบทเฉพาะแต่ละพื้นที่ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้เกิดการยอมรับและร่วมกันเป็นเจ้าของภูมิปัญญาของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ควรสร้างระบบกลไกเพื่อแสวงหารายได้ เช่น การจัดหลักสูตรอบรม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการจัดเก็บรายได้จากผู้เข้าเยี่ยมชม ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการออกแบบอย่างรอบคอบ เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว โดยไม่กระทบต่อจุดมุ่งหมายหลักของการเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนข้ามชุมชน และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน
2. การพัฒนากลไกการประเมินผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลและความรู้เชิงระบบที่สามารถเข้าถึงและนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่าย
3. การวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับศูนย์เรียนรู้อื่นในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการที่เหมาะสมในบริบทที่ต่างกัน

บรรณานุกรม

- กัญญกร อัครรัตนกร. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 10(2), น. 142-156.
- จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์, ทิพย์เกสร บุญอำไพ และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2563). การพัฒนาระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 14(3), น. 504-506.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วีรชัย คำธร, ณัฐวัฒน์ เดชสุวรรณค์, และภักดี โพธิ์สิงห์. (2565). การพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมต้นแบบจากความหลากหลายตามแบบวิถีศาสนา ความเชื่อในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม*. 8(1), น. 70.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. (พ.ศ.2550-พ.ศ.2554)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *20 years of national strategy for the development of Thailand*. ค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2567, จาก <http://nscr.nesdb.go.th/>.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2564). *คู่มือศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สมุทรปราการ : อุดมศึกษา จำกัด.
- สุฤดี วรวิทย์, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการ Veridian E -Journal, Silpakorn University*, 10(2), น. 1657-1674.

Cronbach, Lee. J. **Essentials of psychological testing**. 5th ed. New York : Harper & Row, 1990.

HR NOTE. (2019). **Polc-ทฤษฎีการจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร**. ค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2567, จาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190619-polc-management-concept/>.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Tijdschrift voor Onderwijsresearch**, 2(2), p. 49–60.